

Studie- och yrkesvägledning 2014/2015

Sofia Franzén
Kvalitetscontroller

2 oktober 2015

Innehåll

Rapportens huvudsakliga innehåll	3
1. Styrande dokument och arbetssätt	4
1.1. Skollagen och läroplanerna	4
1.2. Skolverkets allmänna råd	4
2. Studie- och yrkesvägledning i grund- och gymnasieskolan.....	5
2.1. Förutsättningar	5
2.2. Nulägesbeskrivning.....	5
2.2.1. Resultat av nöjdhetsundersökning bland elever i årskurs 9	5
2.2.2. Uppföljning av rektorernas arbete med studie- och yrkesvägledning.....	5
3. Analys, bedömning och åtgärder	7
3.1. Förslag till åtgärder	7

61 EA 2R

Rapportens huvudsakliga innehåll

Det finns mycket att göra för att säkerställa en större likvärdighet mellan skolområdena när det gäller elevernas studie- och yrkesvägledning. Rektorena arbetar på olika sätt och det finns olika uppfattningar om värdet i att arbeta med det bland elever i de yngre åldrarna. Vissa skolor har reviderat arbetet utifrån de nya allmänna råden medan andra fortfarande är i startgroparna. En enkätundersökning bland elever i årskurs 9 under våren 2015 visar att andelen elever som är nöjda eller mycket nöjda med sin studie- och yrkesvägledning varierar ganska mycket; i ett skolområde var de 65 procent och i ett annat skolområde var de 85 procent.

Uppdragen ligger ute i verksamheterna och bedöms ta tid för att genomföra. Utbildningsförvaltningen planerar därför en uppföljning och analys av arbetet under 2018 enligt den nya gemensamma planeringen för systematiskt kvalitetsarbete.

I. Styrande dokument och arbetsätt

I.1. Skollagen och läroplanerna

I skollagen och läroplanerna finns målformuleringar angående studie- och yrkesvägledning, kontakter med närsamhället och att stärka elevernas valkompetens. Skollagen säger att:

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. (skollagen 2 kap. 29 §)

I.2. Skolverkets allmänna råd

Allmänna råd är rekommendationer till huvudmannen, rektorn, studie- och yrkesvägledaren om hur lärarna kan eller bör handla för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Råden bör följas om inte skolan handlar på andra sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls. Allmänna råd bygger på lagar och förordningar, skollagen och läroplaner. Syftet med råden är att utbildningen blir likvärdig och av hög kvalitet. Skolverket publicerade under 2013 nya allmänna råd angående studie- och yrkesvägledning. Det som skiljer de nya allmänna råden från de tidigare är bland annat att:

1. Råden riktas tydligare till dem som har ansvaret.
2. Begreppet studie- och yrkesorientering tas bort.
3. Det finns ett tydligare fokus på elevens behov utifrån att lagstiftningen har skärpts.
4. Det är en tydligare betoning på styrning och ledning samt personalens kompetens.

De allmänna råden gör gällande att huvudmän, rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare har ett gemensamt ansvar för studie- och yrkesvägledningen. Rektorn har i samtliga skolformer ansvar för hur arbetet med studie- och yrkesvägledning organiseras. I läroplanen framgår de olika personalgruppernas ansvarområden.

2. Studie- och yrkesvägledning i grund- och gymnasieskolan

Här presenteras befintliga underlag för att bedöma kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen i grund- och gymnasieskolan.

2.1. Förutsättningar

Rektorn vid respektive skolenhet är chef för studie- och yrkesvägledaren, både på grund- och gymnasieskolan. Inom gymnasieskolan finns 3,75 tjänst studie- och yrkesvägledare och inom gymnasiesärskolan finns 0,4 tjänst. Inom grundskolan finns totalt 4,10 tjänst studie- och yrkesvägledare. En av rektorerna har samordningsansvaret för studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan. Tjänsterna är fördelade enligt nedan:

- Pitholms skola, Christinaskolan, Hortlax skola 0,75
- Sjulnäs skola, Porsnäs skola, Solanderskolan 0,5
- Grundsärskolan 0,15
- Språklussen, Hörselklasserna, AST 0,10

2.2. Nulägesbeskrivning

2.2.1. Resultat av nöjdhetsundersökning bland elever i årskurs 9

Under våren 2015 utförde Fyrkantens gymnasiesamverkan en enkätundersökning bland elever som gick årskurs 9 om hur nöjda de är med studie- och yrkesvägledning samt gymnasieskolans Öppet hus. Det var 262 elever från grundskolorna i Piteå¹ som svarade. Resultatet visar att 92 procent av dem hade fått information och vägledning om skolor och program på gymnasiet av studie- och yrkesvägledare. 75 procent var nöjda eller mycket nöjda med informationen och vägledningen. Bara 3,4 procent var missnöjda. Andelen nöjda eller mycket nöjda elever varierade ganska mycket; i ett skolområde var de 65 procent och i ett annat skolområde var de 85 procent.

2.2.2. Uppföljning av rektorernas arbete med studie- och yrkesvägledning

Under hösten 2014 utförde utvecklingsledaren på Utbildningsförvaltningen en enkätundersökning bland rektorer och studie- och yrkesvägledare på grund- och gymnasieskolan. Respondenterna ombads göra en självskattning av kvaliteten i skolans studie- och yrkesvägledning och resultaten presenterades i en kvalitetsrapport.² Resultaten visar att respondenterna var i hög grad tillfredsställda med:

¹ Elever i den särskilda undervisningsgruppen på Mellangård deltog inte i undersökningen.

² Anette Christoffersson (2014): Samverkan med närsamhället/studie- och yrkesvägledning

1. Organisationen för studie- och yrkesvägledningen,
2. Tillgången på kompetens för studie- och yrkesvägledning,
3. Skolans samverkan med näringsliv och instanser för högre utbildning samt
4. Elevernas möjligheter att utveckla sin förmåga att medvetet ta ställning till sin fortsatta studie- och yrkesinriktning.

Samtidigt identifierades några utvecklingsområden, framför allt när det gäller:

1. Grundskolans samverkan med gymnasieskolan för att stödja elevernas utveckling.
2. Samarbetsformer mellan studie- och yrkesvägledaren, lärarna och övrig personal.
3. Att skolan utnyttjar kontakter med samhällets arbets-, förenings- och kulturliv.
4. Att gymnasieskolan stärker elevernas kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom deras studieområde.
5. Att förebygga att elevens val av studier och yrke inte begränsas av kön, social, eller kulturell bakgrund.
6. Att ge eleverna information om fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.
7. Att särskilt uppmärksamma elever med funktionsnedsättning.

Utvecklingsområdena berör alltså ungefär samma delar som respondenterna paradoxalt nog också var tillfredsställda med. I rapporten gjordes ingen analys av de till synes motstridiga resultaten och det formulerades inga förslag till åtgärder.

Efter redovisningen av bland annat detta enkätresultat gav Barn- och utbildningsnämnden till Utbildningsförvaltningen i uppdrag att följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. Nästan ett år senare, i september 2015, ombads därför alla rektorer svara på om de har reviderat arbetsgången för studie- och yrkesvägledning och i så fall på vilket sätt. Svaren visar att rektorerna arbetar på olika sätt med studie- och yrkesvägledning, samt att det finns olika uppfattningar om värdet i att arbeta med det bland elever i de yngre åldrarna. Vissa skolor har reviderat arbetet med studie- och yrkesvägledning utifrån de nya allmänna råden medan andra fortfarande är i startgroparna. I Hortlax skolområde pågår en kartläggning av hela arbetet från förskoleklass upp till årskurs 9. I det skolområde där 65 % av eleverna var nöjda eller mycket nöjda med sin studie- och yrkesvägledning har man inte ännu reviderat arbetsgången för studie- och yrkesvägledningen, men eftersom att enkätresultatet nyss kommit berörd rektor tillkänna är det rimligt att åtgärder kommer att vidtas.

3. Analys, bedömning och åtgärder

Det finns mycket att göra när det gäller elevernas studie- och yrkesvägledning. De utvecklingsområden som identifierades i enkäten till rektorer och studie- och yrkesvägledare under hösten 2014 är fortfarande aktuella att fortsätta arbeta med. Samarbetsformerna mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal är ett område som mot bakgrund av de nya allmänna råden bedöms vara av kritisk betydelse när det gäller att vägleda eleverna till att komma fram till sina studie- och yrkesval. Likaså grundskolans samverkan med gymnasieskolan. Uppdragen ligger ute i verksamheterna och bedöms ta tid för att genomföra. Utbildningsförvaltningen planerar därför en uppföljning och analys av arbetet under 2018 enligt det nya gemensamma förslaget till planering för systematiskt kvalitetsarbete.

3.1. Förslag till åtgärder

1. Ge rektorerna i uppdrag att inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet utveckla
 - a. samverkan mellan studie- och yrkesvägledaren, lärarna och övrig personal avseende studie- och yrkesvägledning för alla elever inom sitt skolområde.
 - b. samverkan mellan grundskolan och gymnasieskolan inom studie- och yrkesvägledning.

Ellen EJR